

Színház a margón?

után nyom nélkül tűnik el az ősbemutató színteréről is.)

Marad hát a keresgélés a klasszikusok között. (Idén ez fényes eredményt is hozott a Platonov Katona József Színházi bemutatójával.) Az is igaz, hogy minden új nemzedék szeretné látni Shakespeare, Molière, Csehov és a többi klasszikus műveit. Csak az a baj, hogy e klasszikusok nagy részét is meglehetősen távolinak, ezért bemutatóját kockázatosnak érzik a színházak. Tutira szeretnének menni. Ezért a sok zenés darab, és a leplezetlenül csak a pillanatnyi kikapcsolódást szolgáló kommersz.

Színházi kifutadás

A társulatok valahogy nem akarnak versengeni. Nagyon sok a rutinszerű bemutató, fehér hollónak számít a fővárosban is, vidéken is az igazán izgalmas, sokszínű előadás. Már régóta esedékes lenne egy olyan művelt, sokoldalúan képzett rendezőcsapat berobbanása, mint amilyen a hatvanas évek végén Babarczy László, Igldi István, Marton László, Székely Gábor és Zsámbéki Gábor indulása volt. Máig is hozzájuk fűződik a legjelentősebb pesti és vidéki színházak, a Katona József, a Víg és a kaposvári társulatának működtetése, egyenletesen magas színvonalon tartása. De valahogy nem vált ragadóssá az intenzív munkának, a szinte szerzetesi fegyelmeknek és gondolati elemzésnek az a módszere, amelyhez ők ragaszkodnak.

A rendezőknek talán nincs is idejük erre. Az egyszerű túlélés biztosítása érdekében szaladgálnak, próbálnak mecénásokat találni a csökkenő állami támogatás ellensúlyozására. A lehetetlenre vállalkozik, aki most kezd színházat vezetni. Egyszerre kell biztosítani a romló pénzügyi körülmények között a normális üzemelést, s kitalálnia valami rendkívüli újdonságot, melyre tódul a közönség és fölfigyel a szakma is.

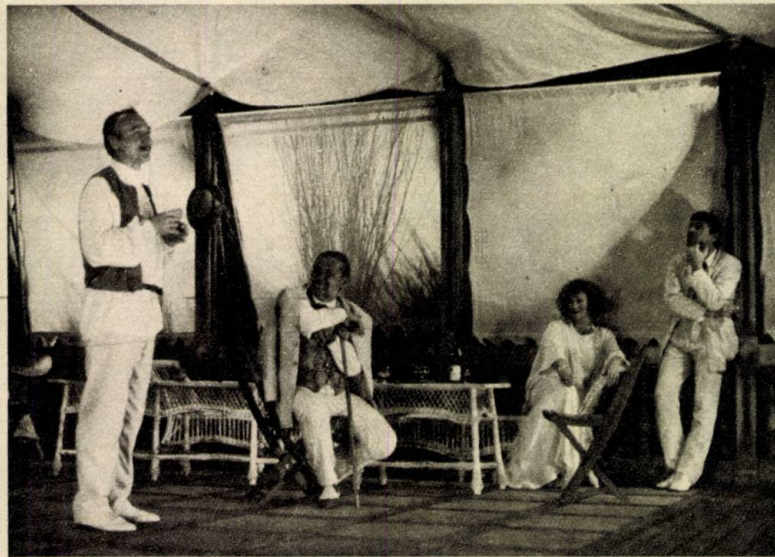
A jövő útja

Elkerülhetetlennek látszik bizonyos további polarizálódás. Nem olyan formában, ahogy ez a filmforgalmazásban látható. Azaz aligha lesz az a gyakorlat, hogy egyes színházak kizárólag a tinglitanglira szakosodnak, mások a magas művészettel lépnek házasságra. Inkább valószínű, hogy az eddigi stúdiószínházak, melyek az anyaszínházak mellett a drámai csemegékre szakosodtak, a magas fajlagos költségek és a formai kényszerzubbony (kis helyiség, nyomorúságos körülmények) miatt lassan elsorvadnak. Várható viszont, hogy a közeljövőben alkalmi társulások jönnek létre egy-egy új vagy klasszikus alkotás előadására. Sajnos, könnyen találni keveset foglalkoztatott nagy színészeket, rendezőket. Igaz, hogy jó technikai körülmények csak a fővárosban és egyes nagyvárosokban teremthetők. De hát — divatos szóval élve — ez a szabadság ára. És ne felejtjük megemlíteni a legfontosabb feltételt. Egy privatizálódó gazdaságban el sem lehet képzelni újabb művészeti kibontakozást, ha az állami mecenatúra mellé nem zárkózik föl a segítőkész üzleti és bankvilág.

Köröspataki Kiss Sándor

Bessenyei Ferenc és Ungvári László Ilyés Gyula Fáklyalángjában (Farkas Tamás felvétele)

Egy idej nagy előadás: Csehov Platonovja a Katona József Színházban. A társulat külföldön is jelentős művészi sikert aratott ezzel a produkcióval. (Illovszky Béla felvétele)

Szakonyi Károly Adáshibája a hetvenes évek elejének egyik maradandó magyar sikere. (Keleti Éva felvétele)

tésre méltó színházaink közül a körüti Játékszín, amely egyedülállóan, már hosszú évek óta kizárólag magyar drámák előadásával foglalkozik, és töretlenül népszerű.

Mit „esznek” a színházak?

Általános irányzat az utóbbi években a bemutatók számának egyenletes csökkenése. A kevesebb magyar premier mellett kevesebb új külföldi drámát is láthatunk. Mennyivel egyszerűbb dolguk volt a direktoroknak az enyhülés korai éveiben! Sztálin és Rákosi

idején sok mindent nem játszhattak. Így felgyülemlett Miller, Williams, Osborne, Wesker és más szerzők darabjainak sokasága, és ezek emlékezetes, nagy előadásokban kerültek színre. A szabadság mostani új korszakában alig volt mit leszedni a polcokról. Néhány jól és kevésbé jól sikerült Ionesco és Beckett-előadásán kívül alig emlékezhetünk nyugati drámákra. Be kell látnunk, a drámapály nem magyar jelenség. Ha születnek is új darabok London, Párizs, Róma, New York színpadain, valahogy nehezen gyökeresednek meg nálunk, a rendezők távolinak, idegennek érzik tematikájukat. (Alighanem igazuk van, hiszen a legtöbb új alkotás egy évad

Mini közvélemény-kutatásom elszomorító eredményeivel nem akarok ünneprontó lenni. De megfontolandó, miért pártoltak el olyanok is a színháztól, akik öt-tíz éve még bérletes nézők voltak. A 100-200 forintos helyárak miatt? Az izgalmas hétköznapiokban a langyosnak ígérkező előadások tántorították el őket? A mozi, a videó, az újságkínálat, a kényeszerű maszkolás, az időhiány?

Találgatás helyett talán érdemesebb az utóbbi évek színházi fejleményeit sorra venni, hátha a magyar színház közvetlen közelmúltjának története önmagában is ad választ a fenti kérdések némelyikére.

Magyar drámapály?

Aki elnézegette évfordulós képeinket, bizvást mondhatja, az utóbbi negyven év minden évtizede termelt jó néhány maradandó értékű alkotást, mely joggal iratkozhatott be a magyar drámapantheonba. Nyilatkozhatunk-e hasonló szellemben az utóbbi esztendőkről?

Mintha egyszerre csökkent volna az új drámatermés és a magyar színházak igénye is új hazai darabok bemutatására. Miközben csöndesen korosodik a magyar drámaírás derékhada, nemigen támadnak fiatalok az „új időknek új dalaival”. Kivételként megemlíthető Spiró György, aki a középnevezetesebb drámákat alkotta meg a nyolcvanas években. De hol vannak a mai harmincasok, akiknek élményanyaga, világszemlélete segíthetné a dráma műnem megújulását a videókorszakban is? Az elmúlt két évad legjobb „új” magyar darabja Eörsi István húsz évvel is tovább „pihentetett” *Kihallgatása* volt, melyet pár hete ismerhetett meg a tévé jóvoltából az ország közönsége. Statisztikailag nem áll rosszul a magyar dráma, de csak akkor, ha ide számítjuk a sok átdolgozást, színpadi adaptációt is. És feltétlenül emlí-